

رابطه ابعاد شخصیت و سازگاری زناشویی زوجین:

بررسی نقش واسطه‌ای سبکهای عشق

سکینه فتوحی^۱

عباس ابوالقاسمی^۲

پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۹/۹

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۹/۶

چکیده

هدف پژوهش تعیین نقش واسطه‌ای سبکهای عشق در رابطه ابعاد شخصیتی و سازگاری زناشویی زوجین بود. روش پژوهش از نوع همبستگی به روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) بود. جامعه آماری این پژوهش را زوجین دارای مشکل تشکیل می‌دهند که به دادگاه خانواده شهر تبریز مراجعه کرده بودند. از این جامعه ۲۸۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب، و براساس ویژگیهایی همچون سن و مدت ازدواج هم‌تاسازی شدند؛ سپس از شرکت‌کنندگان خواسته شد مقیاس سازگاری زناشویی (DAS)، نسخه کوتاه پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO) و پرسشنامه نگرش نسبت به عشق (LAS) را تکمیل کنند. برای آزمون الگوی فرضی پژوهش از روش تحلیل مسیر استفاده شد و تأثیرات غیر مستقیم از طریق آزمون بوت استراپ نرم‌افزار AMOS برآورد شد. یافته‌های تحلیل نشان داد که روان‌رنجوری به صورت منفی ($p < 0.01$) و برون‌گرایی، توافق، گشودگی و وظیفه‌شناسی به صورت مثبت ($p < 0.01$) سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که سبکهای عشق دوستانه، شهوانی، منطقی، بازیگرانه و فداکارانه می‌تواند هم به صورت جزئی و هم به طور کامل در رابطه ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زناشویی نقش واسطه‌ای ایفا کنند. متغیرهایی همچون سبکهای عشق به سبب ماهیت پویا، قابل تغییر و آموزش‌پذیر خود قابل دستکاری و تعدیل است؛ از این رو، تأیید نقش واسطه‌ای این فرایندها در الگوی پیشنهادی پژوهش، این نوید را می‌دهد که مشاوران حوزه ازدواج و خانواده به جای تمرکز صرف به عوامل ثابت در مداخلات خویش بر بهبود الگوهای ارتباطی و عشق‌ورزی زوجین تأکید کنند.

کلیدواژه‌ها: ابعاد شخصیت، سازگاری زناشویی، سبکهای عشق، ازدواج موفق.

Seyedehfotohi@Yahoo.Com

۱ - نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی

۲ - استاد گروه روانشناسی دانشگاه گیلان

مقدمه

خانواده کانون مهر، محبت و مبنای شکل‌گیری زندگی اجتماعی انسانها است. آنچه در خانواده و یگانگی زن و مرد نقش مهمی بر عهده دارد، سازگاری زناشویی^۱ است. مفهوم سازگاری زناشویی جایگاه برجسته‌ای را در مطالعه ارتباطات خانوادگی و زناشویی به خود اختصاص داده است (اسپانیر^۲، ۱۹۷۶). سازگاری زناشویی فرایندی است که با پیامدهای چندی همچون دشواری در درک تفاوت‌های جنسی، اضطراب شخصی و بین فردی، رضایت زناشویی و غیره هم‌بند است (اسپانیر، ۱۹۷۶). در این راستا، مفهوم سازگاری زناشویی، سازه‌ای چندبعدی است به طوری که در پژوهش‌های مختلفی، عوامل گوناگونی بر سازگاری زناشویی مؤثر شناسایی شده است که از جمله آنها می‌توان به عوامل زمینه‌ای - فردی، فرهنگی - اجتماعی و ویژگی‌های فردی اشاره کرد (احمدی، ۲۰۰۶).

متغیرهای شخصیتی^۳ از جمله عوامل مهمی است که بر سازگاری زناشویی زوجین تأثیر دارد. کاستا و مک کری^۴ (۱۹۹۲)؛ به نقل از وکیلی عباسعلیلو، (۱۳۹۳) ویژگی‌های شخصیتی را ابعاد تفاوت‌های فردی در الگوهای پایدار فکر، احساس و عمل تعریف می‌کنند. در این رابطه، نتایج یافته‌های محققان از جمله لو و کلونن^۵ (۲۰۰۵)، عباسی و رسول زاده (۱۳۸۸)، دونلان، کانگر و بیرانت^۶ (۲۰۰۴) نشانگر این است که ویژگی‌های شخصیتی، پیش‌بینی‌کننده‌های تجربی سازگاری زناشویی است. شاکریان و همکاران (۱۳۹۱) نیز در پژوهشی دریافتند که ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده معنی‌داری برای سازگاری زناشویی باشد. در پژوهشی محمدزاده، جمهری و برجلی (۱۳۸۶) با عنوان «رابطه مشابهت و مکمل بودن در ابعاد اصلی شخصیتی زوجین با رضایتمندی زناشویی» به این نتیجه دست یافتند که مشابه بودن در توافق^۷ و پرونگرایی^۸ با رضایت زناشویی رابطه معناداری دارد. هم‌چنین بین مکمل بودن در عامل روان‌رنجوری^۹ با رضایت زناشویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. هم‌چنین، نتایج پژوهش عسگری، حافظی و

-
- 1 - Marital Adjustment
 - 2 - Spanier
 - 3 - Personality Characteristics
 - 4 - Costa & McCrae
 - 5 - Luo & Klohnen
 - 6 - Donnellan, Conger & Bryant
 - 7 - Agreeableness
 - 8 - Extraversion
 - 9 - Neuroticism

جمشیدی (۱۳۸۹) نشان داد که بین گشودگی^۱ و وظیفه شناسی^۲ با رضایت زناشویی رابطه معنی داری وجود ندارد، ولی بین روان رنجوری، برونگرایی و توافق با رضایت زناشویی رابطه معنی داری وجود دارد و از بین عوامل شخصیتی، متغیرهای توافق و برونگرایی، رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. شاکریان (۱۳۹۰) در پژوهش دیگری نیز نشان داد که ویژگیهای شخصیتی برونگرایی، توافق، وظیفه‌شناسی و روان‌آزرده رنجوری می‌تواند سازگاری زناشویی را پیش‌بینی کند. هم‌چنین در پژوهش کلاستون، اورورک، اسمیت و دلونگیس^۳ (۲۰۱۱)، صفت شخصیتی برونگرایی با رضایت زناشویی نسبت به دیگر عوامل شخصیتی ارتباط بیشتری داشت. علاوه بر این، رزاقی و همکاران (۱۳۹۰)، در مطالعه خود نشان دادند که دو عامل وظیفه‌شناسی (به طور مثبت) و روان‌رنجوری (به طور منفی) رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. در پژوهشی دیگر، امیری و همکاران (۲۰۱۱) به این نتیجه دست یافته‌اند که صفت روان‌رنجوری، با رضایت زناشویی رابطه منفی و معنی داری دارد در حالی که چهار عامل دیگر (برونگرایی، وظیفه‌شناسی، گشودگی و توافق) با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی داری داشت. هم‌چنین میرفلاحی و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای با عنوان «ارتباط بین ویژگیهای شخصیتی و رضایت زناشویی» ارتباط منفی معنی داری بین ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری و رضایت زناشویی گزارش کرده‌اند. هم‌چنین در این مطالعه بین ویژگی شخصیتی برونگرایی با سازگاری زناشویی ارتباط مثبت و معنی داری وجود داشت. این یافته‌ها در پژوهش رزاقی و همکاران (۱۳۹۰) نیز به دست آمده بود.

از طرفی، یکی از مسائل و دغدغه‌های اصلی پژوهشگران، موضوع تأثیر احتمالی متغیرهای واسطه‌ای در رابطه بین دو یا چند متغیر روانشناختی دیگر است. در این میان، بررسی مختصر نظریه‌ها و الگوهای حوزه زناشویی روشن‌کننده این مهم است که عوامل مختلفی بر پایداری و ناپایداری روابط زناشویی مؤثر است؛ لذا براساس مرور ادبیات مربوط به سازگاری زناشویی و ویژگیهای شخصیتی یک الگوی مفهومی استنباط می‌شود که فرض می‌کند رابطه ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زناشویی به احتمال زیادی توسط متغیرهای دیگری همچون سبکهای عشق‌ورزی، میانجی‌گری می‌شود (وایت^۴، ۲۰۰۳). عشق و سبکهای عشق‌ورزی عامل مؤثری بر

1 - Openness To Experience
 2 - Conscientiousness
 3 - Claxton, O'rourke, Smith & Delongis
 4 - White

کیفیت کلی روابط زناشویی است (لوین، کریستینا و هی،^۱ ۲۰۰۶). در این زمینه، یکی از مهمترین و مورد توجه‌ترین نظریه‌هایی که به تبیین انواع عشق می‌پردازد، نظریه شش بعدی «لی»^۲ است (نتو،^۳ ۲۰۰۷) که عبارت است از: سبک عشق رمانتیک^۴ (میل فیزیکی شدید به معشوق)، عشق بازیگرانه^۵ (رابطه عاشقانه به عنوان تفریح)، عشق دوستانه^۶ (رشد آهسته و صمیمیتی لذت‌بخش در روابط)، عشق شهوانی^۷ (حالت شدید هیجانی همراه با حسادت)، عشق منطقی^۸ (عشق براساس نیازهای شخص و همخوان با سن، شخصیت و دین) و عشق فداکارانه^۹ (عشق غیر شرطی، مراقبت از معشوق و فداکردن خود) (کرامر، کولینز و سینگلتون - جکسون^{۱۰}، ۲۰۰۵؛ کونکل و بورلسون^{۱۱}، ۲۰۰۳). سبکهای عشق‌ورزی به این اشاره دارد که چگونه افراد، عشق را تعریف، یا چگونه عشق‌ورزی می‌کنند (هندریک^{۱۲} و هندریک، ۱۹۸۹). افراد برای عشق‌ورزیدن نسبت به همسر خود از سبک و روش خاصی استفاده می‌کنند و این سبک تحت تأثیر ارتباط متقابل و مداوم بین زن و شوهر، ویژگیهای شخصیتی و تعبیری است که زوجین از محیط زندگی خود دارند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۲). نتایج پژوهشها حاکی از روابط قوی بین سبکهای عشق با سازگاری زناشویی و ویژگیهای شخصیتی است (محمودی و حافظ‌الکتاب، ۱۳۸۹؛ آوربک، کمپ و اینگلز، ۲۰۰۷، به نقل از مشاک، ۱۳۸۸؛ دیویس، ۱۹۹۶). در این رابطه، یوسفی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای نشان دادند که سبکهای عشق‌ورزی دوستانه، رمانتیک و واقعگرایانه با رضایت، انسجام و توافق زناشویی رابطه مثبت و سبکهای عشق‌ورزی شهوانی، بازیگرانه و فداکارانه با رضایت، انسجام و توافق زناشویی رابطه منفی دارد. در پژوهش احمدت اوغلو، اسوامی و چامورو - پریموزیک^{۱۳} (۲۰۱۰)، بین صفت شخصیتی وظیفه‌شناسی با سه عامل صمیمیت، تعهد و شور و شوق در رابطه زناشویی ارتباط مثبتی وجود داشت. در همین راستا، کمپبل و کافمن^{۱۴} (۲۰۱۵)، در پژوهشی که

1 - Levin, Krystyna, & Hee

2 - Lee

3 - Neto

4 - Eros

5 - Ludus

6 - Storge

7 - Mania

8 - Pragma

9 - Agape

10 - Cramer, Collins & Singleton- Jackson

11 - Kunkel & Burlison

12 - Hendrick

13 - Ahmetoglu, Swami & Chamorro-Premuzic

14 - Campbell & Kaufman

انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که صفات شخصیتی توافق با عوامل صمیمیت، تعهد و شور عشق مرتبط است و صفت وظیفه‌شناسی به طور مثبت با صمیمیت و تعهد ارتباط دارد. هم‌چنین در این پژوهش، صفت گشودگی با صمیمیت و شوق عشق (در مردان) به طور قابل توجهی مرتبط بود. عبدی و گلزاری (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی گزارش کردند که بین نمره کلی مقیاس شخصیت نئو^۱ (NEO) و نمره کلی مقیاس عشق^۲ (LAS) همبستگی وجود دارد. هم‌چنین دیویس^۳ (۱۹۹۶) در مطالعه‌ای به این نتیجه دست یافت که سبک عشق بازیگرانه رابطه معنی‌دار مثبتی با برونگرایی و روان‌پریشی^۴؛ سبک شهوانی رابطه معنی‌دار مثبتی با روان‌رنجوری؛ سبک عشق منطقی رابطه معنی‌داری با روان‌رنجوری؛ سبک عشق رومانیک رابطه معنی‌دار مثبتی با برونگرایی و سبکهای دوستانه و فداکارانه رابطه معنی‌دار منفی با روان‌پریشی دارد. هم‌چنین نتایج پژوهش ایگبو^۵ و همکاران (۲۰۱۵)، نشان می‌دهد که بین صفات شخصیتی و مدت ازدواج با حل تعارض زوجین رابطه معنی‌داری هست.

در این میان، پدیده ازدواج و سازگاری زناشویی زوجین تحت تأثیر تحولات ساختاری و ارزشی جوامع قرار دارد و نفوذ ارزشهای ناهماهنگ اجتماعی، جامعه را با چالشهایی در این زمینه روبه‌رو می‌کند. با توجه به اینکه مقوله پایداری ازدواج و سازگاری زناشویی تأمین‌کننده بهداشت روانی خانواده و در نتیجه بهداشت روانی جامعه است (بنی‌جمالی و همکاران، ۱۳۸۳)، شناسایی عواملی که بر سازگاری زناشویی زوجین مؤثر است، هم از لحاظ نظری و هم از نظر بالینی حائز اهمیت فراوانی است؛ چرا که فهم بیشتر ما از فرایندهای زمینه‌ساز روانشناختی و عوامل پیش‌بینی‌کننده سازگاری زناشویی می‌تواند به درک بهتر ما از این پدیده منجر شود به طوری که با شناسایی عوامل ایجادکننده و تداوم‌بخش هر اختلال می‌توان آن را به صورت مؤثر و کارآمد پیش‌بینی و کنترل کرد (محمدزاده گان، ۱۳۹۳)؛ لذا با در نظر گرفتن این مطالب، پژوهش با هدف تعیین نقش واسطه‌ای سبکهای عشق در رابطه بین ابعاد شخصیتی و سازگاری زناشویی زوجین انجام گرفت.

-
- 1 - Revised Neo Personality Inventory
 - 2 - Love Attitudes Scale
 - 3 - Davies
 - 4 - Psychoticism
 - 5 - Igbo

روش شناسی پژوهش

طرح پژوهش از نوع مطالعات همبستگی به روش الگویابی معادلات ساختاری^۱ (SEM) است. جامعه آماری پژوهش را تمام زوجین با مشکل سازگاری تشکیل می‌دادند که به مراکز مشاوره و درمانگاه‌های روانشناسی شهر تبریز مراجعه کرده بودند. از این جامعه ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس (حجم نمونه مناسب برای الگویابی معادلات ساختاری) انتخاب و براساس ویژگیهای جمعیت‌شناختی مانند سن و طول ازدواج هم‌تاسازی شدند. شرایط ورود آزمودنیها به مطالعه این بود که سن آنها در محدوده بین ۲۰ تا ۵۰ سال، و حداقل دو سال از ازدواج آنها گذشته باشد؛ بدین ترتیب، پس از جمع‌آوری اطلاعات، ابتدا داده‌ها در برنامه SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و سپس برای آزمون الگوی فرضی پژوهش از روش الگویابی معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) استفاده شد و تأثیرات غیر مستقیم از طریق آزمون بوت استراپ نرم افزار AMOS برآورد شد. شایان ذکر است که ۲۰ پرسشنامه، که به طور ناقص تکمیل شده بود و یا آزمودنیها به دلایل مختلف، دقت کافی در پاسخگویی نداشتند، حذف شد و تحلیل در مورد ۲۸۰ نفر صورت گرفت.

مقیاس سازگاری زناشویی^۲ اسپانیر (DAS): این مقیاس شامل ۳۲ سؤال است که برای ارزیابی کیفیت زناشویی از نظر زن و شوهر به کار می‌رود. این مقیاس توسط اسپانیر (۱۹۷۶) تهیه شده است. نمره کلی این مقیاس از صفر تا صد و پنجاه و براساس طیف لیکرت است. برای افزایش اعتبار این مقیاس تعدادی از سؤالات به صورت مثبت و تعدادی نیز به صورت منفی طراحی شده است. افرادی که نمره آنها ۱۰۱ و کمتر از آن باشد، مشکل دارند و ناسازگار تلقی می‌شوند. اسپانیر (۱۹۷۶) اعتبار و روایی این مقیاس را در سطح نمره کلی ۰/۹۶ و برای مقیاسهای فرعی رضایتمندی دونفر^۳ (۰/۹۴)، توافق دونفر^۴ (۰/۹۰)، همبستگی دونفر^۵ (۰/۸۶)، و ابراز محبت و عواطف در روابط دونفر^۶ (۰/۷۳) گزارش کرده است. ملازاده (۱۳۸۳) در پژوهشی ضریب بازآزمایی این مقیاس را ۰/۸۶ و آلفای کرونباخ آن را ۰/۸۹ عنوان کرده است. هم‌چنین روایی همزمان این مقیاس با پرسشنامه سازگاری زناشویی لاک والاس، ۰/۹۰ گزارش شده است

-
- 1 - Structural Equation Model
 - 2 - Dyadic Adjustment Scale
 - 3 - Dyadic Satisfaction
 - 4 - Dyadic Consensus
 - 5 - Dyadic Cohesion
 - 6 - Affection Expression

(ملازاده، ۱۳۸۳).

پرسشنامه پنج عاملی شخصیتی نئو فرم کوتاه^۱ (NEO-FFI-60): کاستا و مک کری فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی را برای سنجش پنج عامل اصلی شخصیت طراحی کردند. این پرسشنامه ۶۰ ماده دارد و صرفاً پنج عامل اصلی شخصیت را در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) می‌سنجد. کاستا و مک کری نشان دادند که همبستگی بین فرم کوتاه و فرم بلند از ۰/۷۵ برای وظیفه‌شناسی تا ۰/۸۹ برای روان‌رنجوری متغیر است. روایی همگرا و افتراقی نشان داد که فرم کوتاه، پنج عامل اصلی شخصیت را با دقت کمتری نسبت به فرم بلند می‌سنجد. اعتبار بازآزمایی هم در دامنه‌ای بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ قرار داشت (کاستا و مک کری، ۱۹۸۹ به نقل از گروسی فرشی، ۱۳۸۰). انیسی و همکاران با استفاده از روش آلفای کرونباخ نشان دادند که ویژگی‌های وظیفه‌شناسی و روان‌رنجوری به ترتیب آلفای ۰/۸۳ و ۰/۸۰ و ویژگی‌های موافق بودن و برونگرایی به ترتیب آلفای ۰/۶۰ و ۰/۵۸ داشت؛ اما ویژگی گشودگی فاقد همسانی درونی قابل قبولی بود (۰/۳۹). به علاوه در بررسی روایی همزمان مشاهده شد که ضریب همبستگی روان‌رنجوری و برونگرایی در پرسشنامه نئو با روان‌رنجوری و برونگرایی در پرسشنامه آیزنک به ترتیب معادل ۰/۶۸ و ۰/۴۷ بود (انیسی و همکاران، ۱۳۹۰).

پرسشنامه نگرش نسبت به عشق^۲ (LAS): مقیاس ۲۴ گویه‌ای نگرش نسبت به عشق توسط هندریک، دیک^۳ و هندریک (۱۹۹۸) بر پایه نظریه جان لی از عشق ساخته شده است و به صورت طیف لیکرت ۴ گزینه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۴ (کاملاً موافقم) نمره گذاری می‌شود و نگرش نسبت به عشق را در شش بعد شامل عشق رمانتیک، بازیگرانه، دوستانه، شهوانی، منطقی و فداکارانه اندازه‌گیری می‌کند. ساختار عاملی این مقیاس در جامعه ایرانی توسط بیات (۱۳۸۷) بررسی و ۶ عامل آن تأیید شده است. مقدار آلفای کرونباخ نیز برای ابعاد عشق رمانتیک (۰/۷۷)، بازیگرانه (۰/۷۷)، دوستانه (۰/۶۶)، شهوانی (۰/۷۰)، منطقی (۰/۶۷) و برای عشق فداکارانه (۰/۶۹) گزارش شده است (بیات، ۱۳۸۷).

برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز به مراکز مشاوره و درمانگاه‌های روانشناسی شهر تبریز مراجعه شد و با کسب رضایت مسئولان مراکز و مراجعه‌کنندگان و هم‌چنین با شرح و توضیح

1 - Neo Five-Factor Inventory (Neo-Ffi)

2 - Love Attitudes Scale (Las)

3 - Dicke

اهداف و روند پژوهش، پرسشنامه‌ها برای تکمیل در اختیار آنان قرار گرفت. زوجین شرکت کننده در پژوهش افرادی بودند که به دلیل مشکلات ناسازگاری زوجی به مراکز مشاوره مراجعه کرده بودند. پرسشنامه‌های پژوهش توسط هر دو زوج مراجعه کننده تکمیل شد. برای رعایت نکات اخلاق پژوهشی، ابتدا برگه رضایت نامه مربوط به طرح از نظر علمی و اخلاقی در زمان اجرا در بین شرکت کنندگان توزیع شد تا مشارکت کنندگان در صورت تمایل به شرکت در پژوهش و اعلام رضایت آن را تکمیل کنند. در این فرم ضمن اشاره به مقوله رازداری درباره مسائل شرکت کنندگان تصریح شده بود که زوجین این حق و اختیار را دارند که در هر مرحله از پژوهش براساس میل و اختیار کامل به همکاری خود با پژوهشگر پایان دهند.

یافته‌ها

در این پژوهش نقش واسطه سبکهای عشق در رابطه بین ابعاد شخصیتی و سازگاری زناشویی زوجین در ۲۸۰ زوج دارای مشکل زناشویی مورد بررسی قرار گرفت. میانگین سنی مردان $31/00 \pm 5/63$ و میانگین سنی زنان $30/82 \pm 5/53$ سال بود. از نظر میزان تحصیلات ۱۹/۶ درصد مردان دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۶/۸ درصد راهنمایی، ۵/۴ درصد دیپلم، ۱۰/۷ درصد کارشناسی، ۷/۵ درصد ارشد بودند، همچنین ۲۲/۹ درصد زنان دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۱۳/۶ درصد راهنمایی، ۸/۹ درصد دیپلم و ۴/۶ درصد کارشناسی بودند که در نمونه زنان تحصیلات ارشد وجود نداشت. از نظر طول مدت ازدواج نیز ۳۷/۹ درصد زوجین با طول مدت ازدواج دو سال، ۱۹/۳ درصد با طول مدت ۲ تا ۵ سال، ۱۹/۳ درصد دیگر با طول مدت ۵ تا ۱۰ سال و ۲۳/۶ درصد با طول مدت ازدواج ۱۰ سال و بیشتر بودند. در ادامه، جدول ۱، یافته‌های مربوط به میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه را در میان زوجین نشان می‌دهد.

جدول ۱: شاخصهای مرکزی و پراکندگی ویژگیهای شخصیتی، سبکهای عشق و سازگاری زناشویی (n=۲۸۰)

متغیرها	مردان	زنان	کل
	میانگین ± انحراف معیار	میانگین ± انحراف معیار	میانگین ± انحراف معیار
روان رنجوری	۲۵/۰۴ ± ۶/۴۱	۲۴/۲۳ ± ۶/۲۳	۲۴/۶۴ ± ۶/۳
برونگرایی	۲۱/۳۴ ± ۵/۲۲	۲۳/۳۸ ± ۵/۱۶	۲۲/۳۶ ± ۵/۲
گشودگی	۲۵/۲۹ ± ۴/۰۶	۲۵/۷۸ ± ۴/۰۵	۲۵/۵۴ ± ۴/۰
توافق	۲۶/۳۷ ± ۴/۲۶	۲۶/۹۴ ± ۴/۱۵	۲۶/۶۵ ± ۴/۲
وظیفه شناسی	۲۱/۸۱ ± ۴/۲۰	۲۳/۰۱ ± ۳/۶۷	۲۲/۴۱ ± ۳/۹
عشق رمانتیک	۱۱/۴۲ ± ۲/۱۰	۱۲/۱۲ ± ۲/۳۸	۱۱/۷۷ ± ۲/۲
عشق بازیگرانه	۱۰/۴۱ ± ۲/۹۱	۱۰/۴۴ ± ۲/۸۸	۱۰/۴۲ ± ۲/۸
عشق دوستانه	۱۱/۱۹ ± ۲/۱۶	۱۱/۷۵ ± ۲/۲۷	۱۱/۴۷ ± ۲/۲
عشق شهوانی	۱۱/۲۶ ± ۳/۰۵	۱۰/۷۴ ± ۲/۹۸	۱۱/۰۰ ± ۳/۰
عشق منطقی	۹/۳۱ ± ۴/۵۳	۱۰/۹۵ ± ۴/۰۴	۱۰/۱۳ ± ۴/۳
عشق فداکارانه	۱۰/۴۵ ± ۳/۷۵	۱۰/۲۲ ± ۳/۶۱	۱۰/۳۴ ± ۳/۶
سازگاری زناشویی	۸۸/۳۴ ± ۱۰/۳۹	۹۵/۴۸ ± ۱۴/۱۳	۹۱/۹۱ ± ۱۲/۸

در جدول ۲، ضرایب همبستگی بین ویژگیهای شخصیتی، سبکهای عشق و سازگاری زناشویی گزارش شده است. همان طور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، بیشتر ضرایب همبستگی بین ویژگیهای شخصیتی، سبکهای عشق و سازگاری زناشویی در سطوح $p < ۰/۰۱$ و $p < ۰/۰۵$ معنی دار است.

جدول ۲: ضرایب همبستگی و ویژگیهای شخصیتی، سبکهای عشق و سازگاری زناشویی

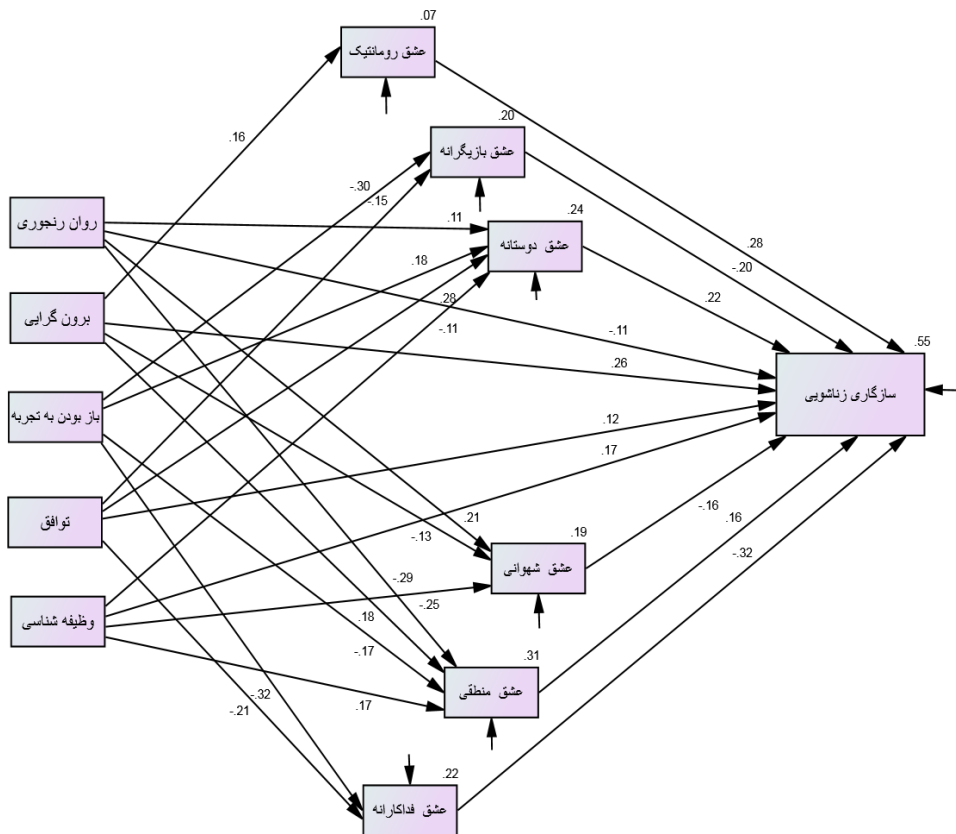
ردیف	متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱	روان رنجوری	۱											
۲	برونگرایی	-۰/۳۰۲**	۱										
۳	گشودگی	۰/۲۱۸**	-۰/۲۲۲**	۱									
۴	توافق	۰/۱۴۴*	-۰/۲۸۸**	۰/۴۱۸**	۱								
۵	وظیفه شناسی	-۰/۲۷۲**	۰/۳۰۶**	-۰/۲۲۳**	-۰/۱۶۹**	۱							
۶	عشق رمانتیک	-۰/۱۸۸**	۰/۲۲۶**	-۰/۱۴۰*	-۰/۱۳۰*	۰/۱۱۸*	۱						
۷	عشق بازیگرانه	-۰/۱۶۹**	۰/۱۹۴**	-۰/۳۹۹**	-۰/۳۱۰**	۰/۱۹۲**	۰/۳۳۹**	۱					
۸	عشق دوستانه	۰/۲۳۰**	-۰/۲۳۶**	۰/۳۵۶**	۰/۴۰۰**	-۰/۲۴۳**	۰/۰۰۶	-۰/۳۰۱**	۱				
۹	عشق شهوانی	۰/۳۲۲**	-۰/۲۷۲**	۰/۱۴۹*	۰/۰۹۸	-۰/۳۴۹**	-۰/۱۱۸*	-۰/۱۰۷	۰/۱۶۰**	۱			
۱۰	عشق منطقی	-۰/۴۲۲**	۰/۳۶۴**	-۰/۳۱۹**	-۰/۲۱۰**	۰/۳۴۹**	۰/۳۸۴**	۰/۴۲۷**	-۰/۲۴۴**	-۰/۳۷۱**	۱		
۱۱	عشق فداکارانه	-۰/۰۹۲	۰/۱۹۸**	-۰/۴۱۲**	-۰/۳۵۸**	۰/۰۹۸	۰/۲۸۷**	۰/۵۹۱**	-۰/۳۰۱**	۰/۰۸۷	۰/۳۲۴**	۱	
۱۲	سازگاری زناشویی	-۰/۲۶۵**	۰/۳۰۷**	۰/۱۶۶**	۰/۲۰۱**	۰/۲۶۳**	۰/۲۷۷**	-۰/۲۲۹**	۰/۲۵۴**	-۰/۳۳۶**	۰/۲۴۲**	-۰/۳۵۶**	۱

** $p < 0/01$, * $p < 0/05$

جدول ۳ شاخصهای برازندگی الگوی پیشنهادی و الگوی اصلاح شده را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج جدول ۳ شاخصهای برازش الگوی پیشنهادی حاکی از برازش ضعیف الگوی پیشنهادی یا فرضی است و نشان می‌دهد که الگوی پیشنهادی به اصلاح نیاز دارد. از این رو برای بهبود الگو، چهار اصلاح به پیشنهاد نرم افزار Amos روی الگو انجام شد؛ به این ترتیب که مسیر خطاهای اضافه شده بین متغیرهایی قرار داده شد که ضرایب همبستگی بین آنها زیاد بود. این مسیرها شامل همبسته کردن مسیر بین سبکهای عشق رمانتیک به بازیگرانه، رمانتیک به دوستانه، بازیگرانه و شهوانی به عشق منطقی بود. بنابراین، بعد از اعمال تغییرات، دوباره الگو مورد آزمون قرار گرفت. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که شاخصهای برازندگی حاکی از برازش مطلوب الگوی اصلاح شده است.

جدول ۳: شاخصهای برازش الگوی پیشنهادی و الگوی اصلاح شده

شاخصها	X2	df	X2/df	GFI	AGFI	CFI	NFI	RMSEA	p
الگوی پیشنهادی اولیه	۷۱/۶	۱۱	۶/۵	۰/۹۶	۰/۷۳	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۱۴۱	۰/۰۰۰۱
الگوی اصلاح شده نهایی	۹/۶۵	۷	۱/۳۸	۰/۹۹	۰/۹۴	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۳۷	۰/۲۰۹

شکل ۱: الگوی اصلاح شده نهایی نقش واسطه‌ای سبکهای عشق در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زناشویی

همان طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، مسیر مستقیم روان‌رنجوری به سبک عشق شهبانی ($\beta=0/21, P=0/0001$) و منطقی ($\beta=-0/29, P=0/0001$)؛ مسیر مستقیم برون‌گرایی به سبک عشق رمانتیک ($\beta=0/16, P=0/012$)، شهبانی ($\beta=-0/13, P=0/026$) و منطقی ($\beta=-0/13, P=0/001$)، $P=0/001$ ؛ مسیر مستقیم گشودگی به سبک عشق بازیگرانه ($\beta=-0/29, P=0/0001$)، دوستانه ($\beta=0/18, P=0/002$)، منطقی ($\beta=-0/17, P=0/002$) و فداکارانه ($\beta=-0/31, P=0/0001$)؛ مسیر مستقیم توافق به سبک عشق بازیگرانه ($\beta=-0/15, P=0/011$)، دوستانه ($\beta=-0/15, P=0/0001$)، $P=0/0001$ ؛ و فداکارانه ($\beta=-0/20, P=0/0001$)؛ مسیر مستقیم وظیفه شناسی به سبک عشق دوستانه

شهوانی ($\beta = -0/11$ ، $P = 0/043$)، شهوانی ($\beta = -0/24$ ، $P = 0/0001$) و منطقی ($\beta = 0/17$ ، $P = 0/001$) از نظر آماری معنی دار است. هم چنین مسیرهای مستقیم سبکهای عشق رمانتیک، بازیگرانه، دوستانه، شهوانی، فداکارانه ($P = 0/001$) و منطقی ($P = 0/002$) به سازگاری زناشویی از نظر آماری معنی دار است.

مطابق با شکل ۱ و جدول ۴ مسیرهای مستقیم (بدون میانجی) از تمام ویژگیهای شخصیتی شامل روان رنجوری ($\beta = -0/20$ ، $P = 0/0001$)، برونگرایی ($\beta = 0/31$ ، $P = 0/0001$)، گشودگی ($\beta = 0/21$ ، $P = 0/0001$)، توافق ($\beta = 0/26$ ، $P = 0/0001$)، و وظیفه شناسی ($\beta = 0/21$ ، $P = 0/0001$) به سازگاری زناشویی از نظر آماری معنی دار است. هم چنین با توجه به نتایج جدول ۴، مسیرهای مستقیم (با میانجی) از روان رنجوری ($\beta = -0/11$ ، $P = 0/014$)، برونگرایی ($\beta = 0/0001$)، $P = 0/0001$ ، $\beta = 0/26$ ، توافق ($\beta = 0/12$ ، $P = 0/013$) و وظیفه شناسی ($\beta = 0/17$ ، $P = 0/0001$) به سازگاری زناشویی با در نظر گرفتن متغیرهای واسطه‌ای نیز از نظر آماری معنی دار است و آن را پیش‌بینی می‌کند؛ ولی مسیر مستقیم (با میانجی) از ویژگی شخصیتی گشودگی ($\beta = 0/06$ ، $P = 0/187$)، به سازگاری زناشویی با در نظر گرفتن متغیرهای واسطه‌ای از نظر آماری معنی دار نیست. مبتنی بر مسیرهای علی به دست آمده به منظور آزمون روابط واسطه‌ای الگوی ساختاری از آزمون بوت استرپ نرم افزار AMOS استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ درج شده است. برای آزمون بوت استرپ فاصله اطمینان ۰/۹۵ و تعداد نمونه گیری دوباره بوت استرپ، ۱۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد. برای پرهیز از پیچیدگی و طولانی شدن جدول ۳، فقط مسیرهای واسطه‌ای معنی دار نشان داده شده و سایر مسیرهای واسطه‌ای غیر معنی دار از جدول حذف شده است.

چنانکه در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، ویژگی شخصیتی روان رنجوری از طریق سبک عشق دوستانه به صورت مثبت ($\beta = 0/31$ ، $P = 0/026$) و از طریق سبکهای عشق شهوانی ($P = 0/029$)، $\beta = -0/24$ و منطقی ($\beta = -0/36$ ، $P = 0/002$) به صورت معکوس سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. ویژگی شخصیتی برونگرایی تنها از طریق سبک عشق منطقی به صورت مثبت ($\beta = 0/41$ ، $P = 0/018$) سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. ویژگی گشودگی از طریق سبکهای عشق بازیگرانه ($\beta = 0/39$ ، $P = 0/024$) و دوستانه ($\beta = 0/38$ ، $P = 0/006$) به صورت مثبت و از طریق سبک عشق فداکارانه ($\beta = -0/054$ ، $P = 0/003$) به صورت معکوس سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. ویژگی شخصیتی توافق از طریق سبک عشق دوستانه ($P = 0/002$)، $\beta = 0/61$ و فداکارانه ($\beta = 0/43$ ، $P = 0/021$) به صورت مثبت سازگاری زناشویی را پیش‌بینی

می‌کند. هم‌چنین ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی از طریق سبک عشق دوستانه ($P=0/013$)، $\beta=0/024$ به صورت معکوس و از طریق سبکهای عشق شهوانی ($P=0/005$) و $\beta=0/033$ و منطقی ($P=0/049$)، $\beta=0/018$ به صورت مثبت سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۴: مسیرهای مستقیم بدون میانجی، با میانجی و نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای واسطه‌ای و میزان میانجی‌گری سبکهای عشق (نمونه‌گیری دوباره ۱۰۰۰، سطح اصمیان ۰/۹۵)

میزان میانجی‌گری	مسیر غیرمستقیم β (sig)	مسیر مستقیم با میانجی β (sig)	مسیر مستقیم بدون میانجی β (sig)	مسیر واسطه‌ای
جزئی ^۱	۰/۰۲۶ (۰/۰۳۱)	-۰/۱۱ (۰/۰۱۴)	-۰/۲۰ (۰/۰۰۰۱)	روان‌رنجوری - عشق دوستانه - سازگاری زناشویی
جزئی	-۰/۰۲۴ (۰/۰۲۹)	-۰/۱۱ (۰/۰۱۴)	-۰/۲۰ (۰/۰۰۰۱)	روان‌رنجوری - عشق شهوانی - سازگاری زناشویی
جزئی	-۰/۰۳۶ (۰/۰۰۲)	-۰/۱۱ (۰/۰۱۴)	-۰/۲۰ (۰/۰۰۰۱)	روان‌رنجوری - عشق منطقی - سازگاری زناشویی
جزئی	۰/۰۱۸ (۰/۰۴۱)	۰/۲۶ (۰/۰۰۰۱)	۰/۳۱ (۰/۰۰۰۱)	برونگرایی - عشق منطقی - سازگاری زناشویی
کامل ^۲	۰/۰۲۴ (۰/۰۳۹)	۰/۰۶ (۰/۱۸۷)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	گشودگی - عشق بازیگرانه - سازگاری زناشویی
کامل	۰/۰۳۸ (۰/۰۰۶)	۰/۰۶ (۰/۱۸۷)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	گشودگی - عشق دوستانه - سازگاری زناشویی
کامل	-۰/۰۵۴ (۰/۰۰۳)	۰/۰۶ (۰/۱۸۷)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	گشودگی - عشق فداکارانه - سازگاری زناشویی
جزئی	۰/۰۶۱ (۰/۰۰۲)	۰/۱۲ (۰/۰۱۳)	۰/۲۶ (۰/۰۰۰۱)	توافق - عشق دوستانه - سازگاری زناشویی
جزئی	۰/۰۴۳ (۰/۰۲۱)	۰/۱۲ (۰/۰۱۳)	۰/۲۶ (۰/۰۰۰۱)	توافق - عشق فداکارانه - سازگاری زناشویی
جزئی	-۰/۰۲۴ (۰/۰۱۳)	۰/۱۷ (۰/۰۰۰۱)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	وظیفه‌شناسی - عشق دوستانه - سازگاری زناشویی
جزئی	۰/۰۳۳ (۰/۰۰۵)	۰/۱۷ (۰/۰۰۰۱)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	وظیفه‌شناسی - عشق شهوانی - سازگاری زناشویی
جزئی	۰/۰۱۸ (۰/۰۴۹)	۰/۱۷ (۰/۰۰۰۱)	۰/۲۱ (۰/۰۰۰۱)	وظیفه‌شناسی - عشق منطقی - سازگاری زناشویی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش تعیین نقش واسطه‌ای سبکهای عشق در رابطه بین ابعاد شخصیتی و سازگاری زناشویی زوجین بود. نتایج پژوهش نشان داد که بدون در نظر گرفتن متغیرهای واسطه‌ای، رابطه مستقیم بین ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری با سازگاری زناشویی منفی معنادار و رابطه مستقیم بین ویژگیهای برونگرایی، گشودگی، توافق و وظیفه‌شناسی با سازگاری زناشویی مثبت معنادار بود. این نتایج با یافته‌های میرفلاحی و همکاران (۲۰۱۵)، لو و کلونن (۲۰۰۵)، عباسی و رسول‌زاده

(۱۳۸۸)، شاکریان و همکاران (۱۳۹۱)، شاکریان (۱۳۹۰)، عسگری و همکاران (۱۳۸۹) و رزاقی و همکاران (۱۳۹۰)، همسو است. این پژوهشگران در تحقیقات خود عنوان کرده‌اند که ویژگیهای شخصیتی پیش‌بینی‌کننده تجربی سازگاری زناشویی است؛ با وجود این نتایج این پژوهش در زمینه رابطه ویژگی وظیفه‌شناسی با سازگاری زناشویی با یافته عسگری و همکاران (۱۳۸۹) و همچنین در مورد رابطه گشودگی و سازگاری زناشویی با یافته شاکریان (۱۳۹۰) و عسگری و همکاران (۱۳۸۹) ناهمسو است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان عنوان کرد که زوجهایی با ویژگیهای روان‌رنجوری عواطف منفی دارند و به تکانشگری^۱ و آسیب‌پذیری تمایل بیشتری دارند؛ بنابراین، این ویژگی، سطح سازگاری زوجین را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کاگلین، هوستون و هاوتس^۲، ۲۰۰۰؛ شاکریان، ۱۳۹۰). هم‌چنین ویژگیهایی مانند برونگرایی، گشودگی، توافق و وظیفه‌شناسی که دارای خصوصیاتمانند سرزندگی، اجتماعی بودن، نועدوستی و ثبات و پایداری ازدواج است در رضایت زناشویی و سازگاری زوجین نقش مهمی دارد و می‌تواند چگونگی برخورد زوجین را با عوامل ایجادکننده ناسازگاری تحت تأثیر قرار دهد (جارویس^۳، ۲۰۰۶؛ کوردک^۴، ۱۹۹۳).

نتایج تحلیل مسیر نشان داد که سبکهای مختلف عشق در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زناشویی نقش واسطه‌ای دارد و تأثیر ویژگیهای شخصیتی بر سازگاری زناشویی را تعدیل می‌کند. براساس الگوی ساختاری، سبکهای عشق دوستانه، شهبانی و منطقی در رابطه روان‌رنجوری و سازگاری زناشویی به صورت جزئی؛ سبک عشق منطقی در رابطه برونگرایی و سازگاری زناشویی به صورت کامل؛ سبکهای عشق بازیگرانه، دوستانه و فداکارانه در رابطه گشودگی و سازگاری زناشویی به صورت کامل؛ سبکهای عشق دوستانه و فداکارانه در رابطه توافق و سازگاری زناشویی به صورت جزئی و سبکهای عشق دوستانه، شهبانی و منطقی در رابطه وظیفه‌شناسی و سازگاری زناشویی به صورت جزئی میانجی‌گری می‌کند. با توجه به نتایج به نظر می‌رسد بخشی از رابطه ویژگیهای شخصیتی روان‌رنجوری، توافق و وظیفه‌شناسی با سازگاری زناشویی با سبکهای عشق مطرح شده اعمال می‌شود؛ ولی رابطه برونگرایی با سازگاری زناشویی به صورت کامل با سبک عشق منطقی و رابطه گشودگی با سازگاری زناشویی به صورت کامل با

1 - Impulsivity

2 - Caughlin, Huston & Houts

3 - Jarvis

4 - Kurdek

سبکهای عشق بازیگرانه، دوستانه و فداکارانه تبیین می‌شود. در این راستا مطالعات بسیار کمی به بررسی نقش واسطه‌ای سبکهای عشق در رابطه ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زناشویی و یا سایر متغیرهای روانشناختی پرداخته است؛ با وجود این نتایج پژوهش در زمینه نقش میانجی عشق شهوانی در رابطه روان‌رنجوری و سازگاری زناشویی با یافته وایت (۲۰۰۳) همسو است به طوری که وایت (۲۰۰۳) در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که سبک عشق بازیگرانه، رابطه روان‌رنجوری و سازگاری زناشویی را در مردان به صورت جزئی و معکوس و سبک عشق شهوانی رابطه روان‌رنجوری و سازگاری زناشویی را در زنان به صورت کامل و معکوس میانجی‌گری می‌کند. در این رابطه، برادبری و فینچام^۱ (۱۹۸۸؛ به نقل از وایت، ۲۰۰۳) عنوان کرده‌اند که عوامل دینامیک و پویا^۲ (مانند سبکهای عشق) تأثیر عوامل ایستا و پایدار^۳ (مانند ویژگیهای شخصیتی) را بر متغیرهای وابسته (مانند سازگاری زناشویی) میانجی‌گری می‌کند. هم‌چنین، کوردک (۱۹۹۱؛ ۱۹۹۷a) و ساندرسون^۴ و کوردک (۱۹۹۳) در تحقیقات خود برای این الگوی بافتاری^۵ حمایت تجربی فراهم کرده‌اند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان مطابق با جین^۶ (۲۰۰۲) عنوان کرد که سبکهای سبکهای عشق ایمن مانند عشق رمانتیک و دوستانه می‌تواند با ایجاد امنیت خاطر و اعتماد کلی در افراد باعث تعدیل اثر ویژگیهای شخصیتی و افزایش سازگاری زناشویی در زوجین شود به طوری که به اعتقاد هندریک و هندریک (۱۹۸۹) افراد با سطح بالای سبکهای عاشقانه ایمن، دارای سطوح بالای اعتماد، رضایت و تعهد هستند. هم‌چنین سبکهای عشق افراطی به دلیل ماهیت غیر منطقی خود تأثیر ویژگیهای شخصیتی را به گونه‌ای تعدیل می‌کند که باعث کاهش سازگاری زناشویی و یا موجب تقویت تأثیر ویژگیهای شخصیتی منفی بر سازگاری زناشویی می‌شود. در این راستا، نتیجه پژوهشهای لی (۱۹۷۳، ۱۹۷۷) نشان داده است که افراد با سبک عشق بازیگرانه به طرف مقابل توجهی ندارند و فعالیتهای جنسی را به عنوان موقعیتی سرگرمی در نظر می‌گیرند. بنابراین وقتی سطوح ویژگی شخصیتی گشودگی در افراد زیاد باشد، باعث کاهش سطح عشق بازیگرانه در آنان می‌شود (رابطه معکوس گشودگی با عشق بازیگرانه) و این امر به نوبه خود به افزایش سازگاری زناشویی (رابطه معکوس عشق بازیگرانه با سازگاری زناشویی) در زوجین منجر

1 - Bradbury & Fincham
 2 - Proximal
 3 - Distal
 4 - Sanderson
 5 - Contextual Model
 6 - Jane

می‌شود. مهمترین دلیل تأثیر منفی این نوع از سبکهای عشق در سازگاری زناشویی می‌تواند ناشی از نداشتن حضور عاطفی و عمیق افراد با سبکهای عشق ناایمن در رابطه زناشویی و ایجاد نکردن رابطه پایدار اشتراکی باشد (امان الهی و همکاران، ۱۳۹۱).

در این راستا، هر چند ویژگیهای شخصیتی با در نظر گرفتن نقش میانجی سبکهای عشق نیز توانست مستقیماً میزانی از واریانس سازگاری زناشویی را تبیین کند، این صفات شخصیتی عموماً عواملی ایستا و پایدار است که در گذشته شکل گرفته است و تأثیرات آنها هر چند هست، عملاً قابل دستکاری نیست و یا دست کم با مداخلاتی زمانبر تعدیل یا تغییر می‌یابد؛ اما متغیرهایی همچون سبکهای عشق‌ورزی به سبب ماهیت پویا، ناپایدار و آموزش‌پذیر خود قابل دستکاری و تغییر است. علاوه بر این سازگاری زناشویی بر بسیاری از ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسانها تأثیر می‌گذارد و به عنوان یکی از مهمترین عوامل اثر گذار بر عملکرد خانواده (سینها و مکرجی، ۱۹۹۹) بر کیفیت عملکرد والدینی، طول عمر، میزان سلامت، رضایت از زندگی، میزان احساس تنهایی، رشد و تربیت فرزندان، روابط اجتماعی و گرایش به انحرافات اجتماعی تأثیر دارد (مهرابی زاده هنرمند، ۱۳۸۹). چنانچه زندگی زناشویی وضعیت نامساعدی را برای ارضای نیازهای مختلف همسران ایجاد کند، نه تنها جنبه‌های مثبت ازدواج تحقق نمی‌یابد، بلکه اثری منفی و گاه جبران‌ناپذیر به جا خواهد گذاشت. این تأثیرات منفی فقط برای همسران نیست بلکه طیف وسیعی از اختلالات را در فرزندان آنان ایجاد می‌کند که از میان آن می‌توان به گوشه‌گیری، افسردگی، ضعف در شایستگی اجتماعی، ضعف در عملکرد تحصیلی و مشکلات ارتباطی اشاره کرد (به نقل از دانش، ۱۳۸۹). هم‌چنین در صورت بروز ناسازگاری زناشویی، افراد دچار تنش و فشارهایی می‌شوند که در برابر آنها به صورتهای گوناگون نگرشی و رفتاری واکنش نشان می‌دهند؛ به عنوان مثال نبودن تطبیق در ابعاد مختلف پایگاه زن و مرد از جمله ثروت، قدرت، منزلت و دانش، که در پی رشد و گسترش عواملی چون شهرنشینی، تحصیلات و غیره فراهم می‌آید، انتظارات و توقعاتی را به وجود می‌آورد که پذیرش آنها از عهده بسیاری از زوجین خارج است. این وضعیت می‌تواند برای آنان منشأ مشکلات روانی نظیر افسردگی، اضطراب و یأس باشد.

از این رو، تأیید نقش واسطه‌ای این فرایندها در الگوی پیشنهادی پژوهش، این نوید را می‌دهد که مشاوران حوزه ازدواج و خانواده به جای تمرکز صرف به عوامل ثابت در مداخلات خویش بر

بهبود الگوهای ارتباطی و عشق‌ورزی زوجین تأکید کنند. نمونه‌گیری در دسترس، محدود شدن نمونه آماری به زوجین مشکلدار مراکز مشاوره شهر تبریز، استفاده از پرسشنامه‌های خودسنجی به منظور سنجش متغیرهای پژوهش از جمله محدودیتهای اساسی این پژوهش بود. پیشنهاد می‌شود پژوهشهای مشابهی در دیگر جوامع به منظور افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها انجام شود.

تشکر و قدردانی

از مسئولان محترم مراکز مشاوره شهر تبریز، که با همکاری صمیمانه خود به ما در اجرای پژوهش یاری رساندند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- امان‌الهی، عباس؛ اصلانی، خالد؛ تشکر، هاجر؛ غوایش، سعادت؛ نکویی، سمیه (۱۳۹۱). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و عشق با رضایت زناشویی. *مطالعات روان شناختی زنان*. شماره ۳: ۸۶-۶۷.
- انیسی، جعفر؛ مجدیان، محمد؛ جوشن‌لو، محسن؛ گوهری کامل، زهرا (۱۳۹۰). بررسی اعتبار و روایی فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی نئو در دانشجویان. *مجله علوم رفتاری*. شماره ۴: ۱۸ و ۱۷.
- بنی جمالی، شکو السادات؛ نفیسی، غلامرضا؛ یزدی، سیده منور (۱۳۸۳). ریشه‌یابی از هم‌پاشیدگی خانواده‌ها در رابطه با ویژگی روانی - اجتماعی دختران و پسران قبل از ازدواج. *مجله علوم تربیتی و روان شناسی*، شماره ۱ و ۲: ۱۷۰-۱۴۳.
- بیات، مریم (۱۳۸۷). تأثیر ایملگو تراپی بر سبک‌های عشق‌ورزی زوجین شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده. دانشگاه اصفهان.
- دانش، عصمت (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی روش ارتباط محاوره‌ای در افزایش سازگاری زناشویی زوج‌های ناسازگار. *خانواده پژوهی*. شماره ۳۳: ۳۹۱-۳۷۳.
- رزاقی، نرگس؛ نیکی جو، معصومه؛ کراسکیان موجمباری، آدیس؛ ظهراپی مسیحی، آرینه (۱۳۹۰). رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با رضایت زناشویی. *روانشناسی تحولی: روانشناسی ایرانی*. شماره ۲۷: ۲۶۹-۲۷۷.
- شاکریان، عطا (۱۳۹۰). نقش ابعاد شخصیت و جنسیت در پیش‌بینی سازگاری زناشویی. *دو ماهنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه*، شماره ۱: ۲۲-۱۶.
- شاکریان، عطا؛ محمدنظری، علی؛ ابراهیمی، پایناز؛ فاطمی، عادل؛ دانایی، صبا (۱۳۹۱). ارتباط شباهت و تضاد در ویژگیهای شخصیتی با سازگاری زناشویی. *مجله علوم رفتاری*. شماره ۳: ۲۵۱-۲۴۵.

- صادقی، مسعود؛ احمدی، سید احمد؛ بهرامی، فاطمه؛ اعتمادی، عذرا؛ پورسید، سیدرضا (۱۳۹۲). بررسی تأثیر آموزش به شیوه تحلیل رفتار متقابل بر سبکهای عشق‌ورزی زوجین. *مجله پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، شماره ۲: ۸۴-۷۱.
- عباسی، روح اله؛ رسول زاده طباطبایی، سید کاظم (۱۳۸۸). رضایتمندی زناشویی و تفاوت‌های فردی: نقش عوامل شخصیتی. *مجله علوم رفتاری*. شماره ۳: ۲۴۲-۲۳۷.
- عبدی، حمزه؛ گلزاری، محمود (۱۳۸۹). ارتباط میان سبکهای عشق و ویژگیهای شخصیتی. *روانشناسی و دین*. شماره ۳: ۷۴-۵۳.
- عسگری، پرویز؛ حافظی، فریبا؛ جمشیدی، ثریا (۱۳۸۹). رابطه سبک اسناد و ویژگیهای شخصیتی با رضایت از زندگی زناشویی در پرستاران زن شهر ایلام. *فصلنامه زن و فرهنگ*. شماره ۳: ۳۳-۱۷.
- گروسی فرشی، میرتی (۱۳۸۰). *رویکردهای نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت)*. تبریز: انتشارات جامعه پژوه؛ دانیال.
- محمد زاده، علی؛ جمهری، فرهاد؛ برجلی، احمد (۱۳۸۶). رابطه بین مشابهت و مکمل بودن در ابعاد اصلی شخصیتی زوجین با رضایتمندی زناشویی. *مجله روانشناسی تربیتی*. شماره ۱۰: ۷۱-۵۵.
- محمدزاده‌گان، رضا (۱۳۹۳). نقش میانجی مکانیسم‌های دفاعی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، تحریف شناختی بین فردی و صفات شخصیت مرزی. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی. دانشگاه تبریز.
- محمودی، غلامرضا؛ حافظ الکتب، لیلی (۱۳۸۹). رابطه سبک‌های عشق‌ورزی و رضایتمندی زناشویی. *تحقیقات روانشناختی*. شماره ۶: ۱۱۴-۱۰۱.
- مشاک، رویا (۱۳۸۸). رابطه سبکهای عشق (صمیمیت، لذت و تعهد) با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل. *زن و فرهنگ*. شماره ۲: ۹۷-۸۳.
- ملازاده، جواد (۱۳۸۳). *بررسی رابطه سازگاری زناشویی با عوامل شخصیت و سبکهای مقابله‌ای در فرزندان شاهد*. پایان نامه دکتری رشته روانشناسی عمومی. دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- مهرابی زاده هنرمند، مهناز (۱۳۸۹). اثر بخشی افزایش مهارتهای زندگی در افزایش سازگاری زناشویی زنان متأهل ۴۰ - ۲۰ ساله. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*.
- وکیلی عباسعلی لو، سجاد (۱۳۹۳). *پیش‌بینی الکیس تایمی براساس صفات شخصیتی و سبکهای دلچسپی با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان*. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی. دانشگاه تبریز.
- یوسفی، ناصر؛ بشلیده، کیومرث؛ عیسی نژاد، امید؛ اعتمادی، عذرا؛ شیربیگی، ناصر (۱۳۹۰). رابطه سبکهای عشق‌ورزی و کیفیت زناشویی در میان افراد متأهل. *دو فصلنامه مشاوره کاربردی*. شماره ۱: ۳۶-۲۱.

Ahmadi, A. (2006). Inspecting effective field-personal factors and effective communicative-bilateral factors on marital satisfaction. *Quarterly Of Family Research*, 1(3), 221-37. (Persian).

- Ahmetoglu, G., Swami, V., & Chamorro-Premuzic, T. (2010). The relationship between dimensions of love, personality, and relationship length. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 1181-1190.
- Amiri, M., Farhoodi, F., Abdolvand, N., Rezaie, B. A. (2011). A study of the relationship between Big-five personality traits and communication styles with marital satisfaction of married students majoring in public universities of Tehran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30, 685 – 689.
- Campbell, K. Kaufman, J. (2015). Do You Pursue Your Heart or Your Art? Creativity, Personality, and Love. *Journal of Family Issues*, DOI: 10.1177/0192513X15570318, 1-25.
- Caughlin, J. P., Huston, T. L., & Houts, R. N. (2000). How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety interpersonal negativity, and marital satisfaction. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 78, 326-336.
- Claxton, A., O'Rourke, N., Smith, J. A., & DeLongis, A. (2011). Personality traits and marital satisfaction within enduring relationships: An intra-couple discrepancy approach. *Journal of Social and Personal Relationships*; 29(3) 375–396.
- Costa, P. T., McCrae, R. R. (1992). *Neopi-r professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.
- Cramer, K. M., Collins, K. A., Singleton- Jackson, J. A. (2005). Love styles and self-Silencing in romantic relationships. *Guidance & Counselling*, 20, (3), 139-146.
- Davies, M. F. (1996). EPQ correlates of love styles. *Personality And Individual Differences*, 20, 257-259.
- Donnellan, M., Conger, R., Bryant, C. (2004). The big five and enduring marriages. *J Res Pers*. 38, 481-504.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (1989). Research on love: does it measure up? *Journal Of Personality & Social Psychology*, 56, 784- 794.
- Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 15, 137–142.
- Igbo, H. I., Awopetu, R. G., Ekoja., Okwori C. (2015). Relationship between Duration of Marriage, Personality Trait, Gender and Conflict Resolution Strategies of Spouses. *Social and Behavioral Sciences*: 190 , 490 – 496.
- Jane, R. (2002). *Attachment and marital quality: changes in the first year of marriage*. University Of California, Losangeles.
- Jarvis, M. O. (2006). *The long term role of newlywed conscientiousness and religiousness in marriage*. Unpublished Doctoral Dissertation, University Of Texas At Austin.
- Kunkel, A., & Burleson, B. (2003). Relational implications of communication skill evaluations and love styles. *The Southern Communication Journal*. 68, 181-197.
- Kurdek, L. A. (1991). Correlates of relationship satisfaction in cohabiting gay and lesbian couples: integration of contextual, investment, and problem-solving models. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61, 910-922.
- Kurdek, L. A. (1993). Predicting marital dissolution: a 5 year prospective longitudinal study of newlywed couples. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 64, 221-242.
- Kurdek, L. A. (1997a). The link between facets of neuroticism and dimensions of Relationship commitment: evidence from gay, lesbian, and heterosexual couples. *Journal of family psychology*, 11, 503-514.
- Lee, J. A. (1973). *The colours of love: an exploration of the ways of loving*. Ontario, Canada: New Press.
- Lee, J. A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 3 (2), 173- 182.
- Levin, T., Krystyna, S., & Hee, S. (2006). Love styles and communication in relationships: partner preferences, initiation, and intensification. *Communication Quarterly*, 54, 265-275.

- Luo, S., Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: a couple-centered approach. **J Pers Soc Psychol**, 88(2), 304-26.
- Mirfallahi, S. Z., Akbari, B., Keshvar Panah Karjoun, A., Mavi, G. B., Khoshkhoo Gilavaee, F. (2015). The Investigation Relationship between Personality Characteristics on Marital Satisfaction. **Journal of Applied Environmental and Biological Sciences**, 2(6)203-209.
- Neto, F. (2007). Love styles: a cross-cultural study of british, indian, and portuguese college students. **Journal Of Comparative Family Studies**. 38, (2), 239-258.
- Sanderson, B., & Kurdek, L. A. (1993). Race and gender as moderator variables in predicting relationship satisfaction and relationship commitment in a sample of dating heterosexual couples. **Family Relations**, 42, 263-267.
- Sinha, S. P. and Mackerjee, N. (1990). Marital adjustment and space orientation. **Journal of Social Psychology**, 130: 633-639.
- Spanier, G., Cole, C. (1976). Toward clarification and investigation of marital adjustment. **International Journal Of Sociology Of The Family**, 6, 121-146.
- White, K. J. (2003). **The five-factor model personality and relationship variable: a study of association**. Doctoral Dissertation, Graduate Faculty Of Texas Tech University.
- Woll, B. S. (1989). Personality and relationship correlates of loving styles. **Journal Of Research In Personality**, 23 (14), 480-505.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

فتوحی، سکینه؛ ابوالقاسمی، عباس (۱۳۹۵). رابطه ابعاد شخصیت و سازگاری زناشویی زوجین: بررسی نقش واسطه‌ای سبکهای عشق. فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده. شماره ۳۵: ۴۱ تا ۶۰.